

List izhaja vsak petek

n velja za **navadne naročnike** s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrto leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za **ude kat.-pol. društva** je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku **Matiji Kravanja-i** v nunskih ulicah h števil. 386. Vse pošiljatve naj se **frankujejo**. Rokopisi se ne vračajo. — **Oznani** se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Poslano.

Ker je do sedaj že pristopilo k slovenskemu narodno-politiškemu društvu „**Gorica**“ v Gorici okoli 200 društvenikov in ker bode v kratkem sklican občni zbor vseh društvenikov k volitvi zatrdnega odbora in v posvetovanje družih važnih reči, vabijo podpisani vse prijatelje tega društva, ki še niso pristopili, da bi svoj pristop kmalo pismeno ali ustmeno naznanili, da se še o pravem času v društvo sprejmejo, in da jim bode mogoče, udeležiti se prvega občnega zbora.

V Gorici 24. aprila 1873.

Za osnivalni odbor:

dr. Tonkli,
predsednik;Vinko Stubelj,
tajnik;

France Maraš, pos., obč. staraš. i načelnik gospod. sveta v Dolenji Vertobji;

Stefan Rutar, c. k. rač. svetovalec v pokoju;

Jožef Valentinčič, pos., tergovec in podžupan v Plavéh.

Kje in kako naj bi se osnovala na Goriškem meščanske šole.

(Dalje)

Kakor smo videli, shajali bi tudi brez četverorazrednih šol; ravno takó nam začasno niso neobhodno potrebne štiri razredne meščanske šole; ker take prizadenejo veliko stroškov po eni strani, po drugi pa niso primerne našim razmeram — one bi se ne prikupile našemu ljudstvu. — 4 leta se šolati čez navadne ljudske šole, bilo bi ob enem preveč, zato je naravno, da začnemo po malem, „iz malega zraste veliko.“

Na podlagi dva — in trirazrednih ljudskih šol nam je snovati daljne šole; a meščanske takole: Dodajmo dobri dva — ali trirazredni šoli še enega, po okoliščini 2 ali 3 učitelje, kateri bi bolj izurjeno mladino od 11. leta naprej podučevali posebno v take imenovanih realnih predmetih t. j. v praktičnem računstvu, merstvu, risanju, naravoznanstvu (prirodopisji, fiziki, kemiji) itd. In glej, v mali obliki meščansko šolo, katera bi malo stala a gotovo več koristila, osnovavši jo na več krajih naše dežele.

Sè stroški, ki bi prizadjala ena četverorazredna meščanska šola, napravili bi 2 ali celo 3 malih meščanskih šol po imenovanem kopitu, sosebno ako bi dotične občine sodelovale.

Postavim, naj bi v Ajdovščini k dvarazredni ljudski šoli, kakor zgoraj omenjeno, še 2 učitelja za meščanske šole namestili; gotovo bi bil ta kraj bolje oskrbljen sè šolami sè samo 4 učitelji nego s četverorazredno ljudsko šolo, pa tudi stroški ne bi bili zdatno več. Za Kobarid bi bilo k večjemu še enega podučitelja treba; toraj z 2 podučiteljema in 3 učitelji imeli bi ljudsko in meščansko šolo...

Dežela vzdržuje sedaj — žalibog — premalo obiskovano kmetiško šolo, ki stane na leto čez 10 tisuč. Ta zavod na praktični podlagi, preskrbljen s potrebnim zemljiščem, pod skušenim in praktičnim vodstvom, ne bode prizadjal deželi celó nobenih večih stroškov. Naj bi dežela tistih 10-12 tisuč žrtvovala v podporo 4-6 meščanskih šol, preskrbeli bi celo deželo s prav potrebnimi in koristnimi zavodi, v katerih bi se mladina urila in vodila k boljši prihodnosti.

Vem, kar sem izrekel, je le misel, a povdariti je, da vse kar sta človeški um in dlan sestavila, rodilo se je iz gole misli; skušnja je pokazala, ali je bila začetna misel zdrava ali sama domišljija. — Zato vabim skušane može, naj bi hoteli tuhtati in izreči svoja menenja. Ganiti se moramo, da nam ptujci ne bodo gospodarili na lastni zemlji! Da bomo svoji na svojem! Kar nam je edino po šolah s podukom doseči mogoče.

Da utrdimo sedanje šole, jih razširimo pa osnujemo nove ljudske in meščanske šole, k temu ne zadostuje nam ne dobra volja ne denar; ampak mi potrebujemo, in to neobhodno, nravnih, zmognih, delalnih, značajnih učiteljev, brez katerih ni šole, a še tako dobra volja in denarne žrtve brez uspeha. Koliko pomaga, pripraviti šolske prostorije, ustanoviti plače pa razpisati učiteljske službe, prepričali smo se v pretečenem letu. Dasiravno smo udobili 6 učiteljev iz sosednih dežel, in so koj stopili 4 izsolani učiteljski odgojenci v službe, pomnožilo se je učiteljsko osebje od 1. nov. 1871 do zdaj le za dva, (govorim samo o slovenskem delu naše dežele), ter je ostalo vendar več razpisanih učiteljskih mest praznih. Pomanjkanje učiteljev ne čutimo na Goriškem sosebno, v drugih deželah je to še občutljivši p. na Kranjskem, v Istriji itd. Učiteljske plače so zdatno zboljšane in uredjene, podpore učiteljskim odgojencem pomnožene (letos uživa 26 odgojencev državnih štipendijev v vsoti 2500 g.); nadejamo se tedaj s časom obilnišega števila učitelj. odgojencev, ker sedanje število je prepičlo, ono bi komaj zadostovalo le sprot-nemu pomanjkanju; in le tedaj smemo pozitivno misliti na razširjenje in snovanje ljudskih in meščanskih šol.

Če uže govorim o osnovi meščanskih šol, ne mislim, da bi te napravili kar na vrat na nos; narava ne pozna skokov. — Zraven gmotnih sredstev, bi bili tudi z učitelji v zadregi, ker do sedaj nemamo na Goriškem še nobenega učitelja izprašenega za meščanske šole. Nekateri učitelji nameravajo se pripraviti za meščanske šole, in kakor čujemo, je zdaj na izobraževališču več izvrstnih mladenčev, ki imajo lepši priložnost se bolje izuriti, nego je bilo v prejšnji dobi mogoče; nadejamo se tedaj v nekoliko letih dobiti sposobnih moči tudi za meščanske šole. Med tim ne smemo zabiti popolnoma meščanskih šol; ampak vsestransko nam je premišljevati, in vsa sredstva pripravljati, da si jih tudi mi omislimo, da bodo vživali saj naši potomci, kar nam ni bilo dano. —

Bog ne daj da bi nam naši potomci oponašali, da nismo za nje skrbeli v veku napredka, kakor skrbé naši sosedje za lastno krv! Skrb za šolo je skrb za lasten rod, denarne žrtve za šolo, ako so le v pravem zmislu porabljenе, so najkrasnejša dedšina (dota), katero zapustimo potomcem!

Kdor ljubi svoj rod in narod mu mili, žrtvoval bo gotovo vse svoje sile in imenje zanj, da mu ostane katolišk in naroden; pa da se na tej podlagi omika in zbistri, ter srečnejših časov doživi! In v ta namen delajmo zložno v božjem imenu vse za vero, narodnost in omiko!

M-v.

Dopisi.

Iz Gorice 6. aprila. (Dalje) — Na podlagi nove postave

za šolsko nadzornišvo so stopili leta 1869 v življenje krajni in okrajni šolski sveti in pa deželni šolski svet v Gorici.

Že pri ustanovitvi šolskih okrajnih svetov je dež. odbor na to pazil, da so bili rodoljubni možaki v te svete zvoljeni. V deželni šolski svet je bil za Slovence izvoljen od dež. odbora dr. Tonkli, in od vlade za duhovnike pa gosp. Andrej Marušič. Ora sta v prvi seji že predlagala, da ima v dež. šolskem svetu obveljati načelo polne enakopravnosti slovenskega in laškega jezika, da se ima toraj vsim šolskim svetom rešila in dopise pošiljati v narodnih jezikih, in sicer za Slovence v slovenskem, za Lahe v laškem jeziku. Ta predlog je bil sprejet in je bil tudi vselej djanstveno izpeljan. Ta sklep je imel pa še ta dober nasledek, da so bili primorani po zgledu dež. šolsk. sveta vpeljati narodni jezik tudi okrajni šolski sveti v svoje uradovanje in obravnave. Pri imenovanju okrajnih šolskih nadzornikov je bila huda borba in le zgoraj navedenim zastopnikom slovenskih interesov v dež. šolskem svetu in pa dež. šolsk. nadzorniku gosp. Klodič-u se imajo Slovenci na Goriškem zahvaliti, da so bili kljub vsem overam imenovani za vse tri okraje zmožni in odlični rodoljubi.

Po tem takem je jasno dokazano, da je bil po previdnem in modrem ravnanju in rodoljubnem delovanju tedanjih slovenskih poslancev slovenski jezik zadobil svojo veljavo in ravnopravnost v celem javnem življenju na Goriškem.

A pri vsem tem ne nahajamo med rečenimi poslanci kot same stare a ni enega mladega ali Sočana. Kar se tiče socialnega življenja teh dni v Gorici, moram pred vsem omeniti goriške čitalnice.

Slovenska čitalnica v Gorici je bila ustanovljena meseca septembra 1862 v tedanjih jako težavnih okoliščinah. Omeniti je treba, da je bilo v letu 1862 v Gorici le malo zavednih in srčnih Slovencev, in da je bilo toraj prav težavno v Gorici, kjer so ravno takrat skrajni Lahoni zvonec nosili, ustanoviti slovensko društvo. Početniki tega društva so bili gg. Andrej Marušič, Andrej Jeglič in dr. Tonkli. Poslednji je moral romati od hiše do hiše, in spodbijati pomisleke, ki so se temu narodnemu početju zoperstavljali, in le tako je bilo mogoče združiti nekatere rodoljube, da so sestavili pravila in za njih potrjenje prosili.

Na prošnji za potrjenje pravil so bili podpisani gg. Jožef Budau, gimnazijalni profesor v pokoju v Gorici, France Licen, posestnik v Rihenbergu in dr. Josip Tonkli, tedanji kandidat za odvetništvo. Med ustanovniki pa so bili med drugimi gg. Andrej Winkler, dež. poslanec, Andrej Marušič kateket na goriški gimnaziji; dr. Ivan Hrast, profesor v semenišču v Gorici; Milharčič, c. k. adjunkt v Gorici; Andrej Jeglič vodja dež. računarje v Gorici; Leopold Budau, tedaj sodnijski praktikant, sedaj c. k. adjunkt v Gorici, Ferdinand Huber, c. k. svetovalec v Gorici; Anton Goriup, c. k. svetovalec in dež. in državni poslanec v Gorici; dr. Abram in drugi.

(Dalje prih.)

Spod Čavna, 20. aprila. — Zavzeli smo se tukaj, bravši v „Soči“ popis shoda na Goričici (pri Rebku ali Martinu). Ker želim, da bi prinašale novine resnične dogodbe, a ne domišljije, rečem tudi jaz svojo. Shoda se je udeležilo k večjemu 70 oseb. — Trdim, da še tih bi ne bilo, ako bi se ne bila raznašala (ne vem s kakšnim namenom) tod govornica, da pride tudi g. prof. Povše. — Število posvetovalcev je bilo gotovo zmerno, če se pomisli, da se nabere na Goričici o navadnih nedeljah popoldne 30 in še več oseb iz bližnjih vasi; a posebno, če se ustavi kakšen Režjan s svojo kramo, je tukaj precej veliko mladih, čem reči malih Slovencev.

Govorilo se je veliko, mnoge čez tarčo streljalo, marsikaj se nam je hotelo utepsti v spomin, p. da „Sočo“ bere na tisuče in tisuče Slovencev, itd. Nisem učen, tudi se ne štejem k inteligenciji; pa vendar rečem, da podčavenski kmetje beremo vse časnike, in preden so bili „Sočani“ rojeni ali se zavedli kot Slovenci, dohajale so nam „Novice“, „Slovenija“ itd.

Nečem kritikovati govornikov (so še mladi in korajžni, se hodo vže s časom navadili); vendar naj opomnim, kar se nam čudno zdi, namreč: Da je vipavska inteligencija (?) pod predsedništvom „doktorja“ stavila in glasovala *resolucije*, a posebno čudna se nam zdi tista, s katero bi radi polnili (veliko) „Sočo“ s pohlevnim „Gosp. Listom.“ Kedo vzdržuje „Gosp. List“? Ste prešteli pri shodu ude c. kr. goriške kmetijske družbe, ali „Gosp. Lista“ naročnike? Mislim, da štečila *pet* vam ne bi bilo treba. In ako bi bilo tudi vseh skupaj udov in naročnikov desetkrat toliko, še ne bi imeli pravice, ne staviti ne glasovati *resolucije*. Za take reči so menda druga mesta, pa ne posvetovalni shodi.

Ni res, da po dokončanem shodu bi se bili razšli, saj ste z domačini prav „fletno“ skupaj večerjali.

Gg. „Sočani,“ le pridite zopet kaj „pobobnat,“ s časoma vas bo spoznal še prosti podgorec!

Istinović.

V Rihenbergu, dne 22. aprila. „Boljši je drži ga, ko lovi ga,“ tako so si menda nekateri kmetje naše doline mislili, ko so slabo i krivo podučeni o nameravanem sadjetrzkem društvu pretečene praznike *posebno v Prvačini* se zbirali i rotili zoper društvo i s pestmi žugali njegovim možem. Zboljšanje sadjetrztva je potrebno i ga želimo. Kakor je iz 13. lista znano, smo se tukaj o tem predmetu živahno razgovarjali ob priliki kmetijskega poduka. Pozneje je bil zaradi tega razgovor pri R-u, kjer se je volil odbor i mu dal nalog, da osnuje sadjetrško društvo. Govornica pak se je raznesla i med ljudstvom (nalašč) širila, da nameravano društvo bo zabranilo tujcem, sadje kupovati v Vipavskej dolini. Ljudstvo pa, ki trgovstvo i narodnost natančnejši loči, ko nekteri gospodje, je bilo zaradi te zatrošene govornice v velikem strahu i v svojej nezaupljivosti do nekaterih mož ustanovljajočega se društva, se je dalo še bolj v tem mnenju utrditi od nekterih sebičnikov, ki od tujih sadjetržcev uživajo menda kaj dobička; i tako je prišlo do velike razdraženosti i sovražtva. Ta žalostna rabuka pak naj bo tudi vsem domoljubom v poduk: prvič, da narodnost i gnotne zadeve je treba vselej nekoliko ločiti; drugič, da ljudstvo je treba o nameravanih novih napravah podučevati, predno se izvedejo. Neizobražen kmet je itak preveč nezaupljiv, tedaj potrebuje mnogo poduka, predno se poprime novih naprav.

Ne bodimo tedaj preveč idealisti, i narod podučujmo v shodih, po časopisih i knjigah; nevednemu i nepodučenemu pa nikar ne usilujmo tudi koristnih naprav ne, inace škodujemo sami sebi.

Iz goriške okolice, 23. aprila. Velik hrup se je vzdignil med ljudstvom, ko se je razglasilo, da se snuje sadje — trgovsko društvo. Vzrok takega hrupa je bil, da se ni ljudstvu ta stvar določno razjasnila, in da so nekteri popraševali, kateri možje so v osnovalnem odboru, ali se jim ima zaupati, da delajo le za blagor ljudstva. Tudi jez sem bil nasprotnik; ali ko sem zvedel namen takega društva in da je odbor, ki ima izvrševati vse, da se ustvari društvo, sestavljen iz zanesljivih mož, in da je naš *nam priljubljeni gosp. prof. Povše za predsednika izvoljen*, sem miren in prepričan, da bo to početje le v blagor in srečo kmetovavcev, in zato izrečem v imenu svojih tovaršev zaupanje do tega društva in obljubo, da bomo hvaležni in da bomo podpirali tako važno početje. Želel bi le, da osnovalni odbor ljudstvu to natanjko razloži; kajti kakor jaz in moji tovarši, bodo vsi potem pravega menjenja in željno pričakovali, da se uresniči koristno društvo, ki ima namen, edino le nam kmetovavcem biti v korist. Na dan tedaj s pravili!

En sadjerejec iz goriške okolice.

Ogled.

Avstrija. Notranja politika je pretekli dni malo da ne popolnoma mirovala. Vseh oči so bile obrnjene na sijajne

slovesnosti k poroki 20. ap. nadvojvodinje *Gisele*, 17letne hčere Nj. Veličanstva svetlega cesarja, s bavarskim vojvodom *Leopoldom*. Zdelo se je, da bo notranji prepir za hip prenehal in da se vse polit. stranke, brez kakega medsobnega mrzenja ali preziranja, združijo pri svečanosti, katero obhaja vse narode oklepajoča cesarska rodovina. Zares so se zastopniki dežel-nih zborov in druge politično veljavne osebe vseh krajev in dežel podali na Dunaj, da bi nazočili bili pri poroki ali pa so saj udanost do ces. rodovine v adresah naznanjali; vendar tudi pri tej svečanosti so se pritožili možje federalne stranke, p. Šmolka, da jih merodajni ustavaški krogi prezirajo; in pozdeva se, da bi bilo ustavake veselilo, ako bi bili zamogli očitati drž.-pravni stranki pomanjkanje udanosti do ces. rodovine. Sve-čanosti niso se obhajale le na Dunaji, ampak po vseh večih mestih; se ve, da to je bilo nekaterim ustavakom ugodna priložnost, vodo napeljevati v povzdigo volilne reforme, kakor se je godilo n. p. v Pragi in v Ljubljani.

Da se bodo nove volitve razpisale še le meseca okto-bra, še vedno trdijo vladni listi, ali žive agitacije, ki se delajo že zdaj po vsej Cislajtaniji od ustavaške strani, cen-tralni odbori in pododbori, katere snujejo, pričajo, da te-mu ni verjeti, marveč da ima drž.-pravna stranka že za časa pripravljena biti. Pa tudi opozicijska stranka ne miruje; tako poročajo novejši listi, da so po „Slov. Nar.“ sklicani volilci v Ljubljani sklenili, osnovati v Ljubljani centralni volilni odbor za vse Slovence, in pododbore po v-seh slovenskih volilnih okrajih. Kako bo centr. odbor to reč praktično izpeljal, bomo videli v kratkem; le tega ne zapopademo, da teta „Triesterca“ (!) postopanje mladoslovenske stranke v Ljubljani do nebes povzdiguje.

Delegaciji ste koj po praznikih svoje delovanje pričeli. Odbori so si bili sicer pri proračunu stroškov za vojaštvo in skupne uradnike močno navskriž, vendar po skupni mi-nisterski seji 15. aprila pod predsedništvom Nj. Veličanstva bodo reči na glädkem se poravnale, ker je vsaka stranka, toliko vlada, kolikor ogerska delegacija, nekaj od svojih pr-votnih tirjatev prenehala. — Med drugim so v og. delegaciji nekateri delegati napadali in presojevali tudi „rudečo knji-go“, na kar je grof Andrassy odgovoril to, kar že vsak ve, da minister vnanih zadev ne more vsega razglašati, kar se godi v ministerstvu. K čemu potem pa take knjige, ako se nar važniši politični dogodki še omenijo ne?

Zbornici gosposka in poslanska ste tudi se odpočili; Una je 17., slednja 21. t. m. svoje delovanje pričela, pa je bo že 24. t. m. končala. V prvi seji državnega zbora so poljski poslanci zgubili svoje mandate za drž. zbor in za delegacijo, ker, kakor je predsednik naznanil, niso na njegovo pismo niti odgovorili, niti prišli v drž. zbor. Ta dogodek bo poljske poslance še bolje priklenil drž.-pravni stranki. Sicer misli ministerstvo še vedno, da bo zamoglo Poljake ukrotiti ter je, kakor novejši listi poročajo, Nj. Veličanstvu predložilo *) Ziemialkowski-a kot ministra brez portfelja, s kojega pomočjo bi Poljake sopet v drž. zbor privabili in federalno stranko v Galiciji razrušili; pa bo za-stonj. Ziemialkowski, pravi „Vat.“, je mož brez nobenega v-pljiva na svoje rojake, polomljen in postaran na duši in na telesu. — Vse drugače kot Poljaki je ravnal naš Črne, ki se je pismeno zarad svojega izstopa izgovarjal in že sopet sedi na svojem mestu v drž. zboru. Doslednosti pač ni pri Črnetu. Kaj neki tam išče v „lesenjači.“?!

Vnanje države. *Francosko.* Agitacija v Parizu vedno rase, vse je radovedno, kdo bo zmagal, ali Barrodet ali Remusat. Oba sta svoj program objavila; osupnilo pa je ra-dikalne republikance, da se je celo Grevy, prejšni predsed-nik nar. zbora, v posebnem razglasu potegnil za Remusata, moža monarhične stranke. — Razpisala je vlada volitve še za 4 okraje, v katerih se pred ni upala, to storiti.

*) Včerajšna „W. Z.“ je že prinesla, da je po Nj. V. imenovan kot minister.

Nemško. Cesar Viljelm gre 26. t. m. z Bismarkom v Petrograd, da poverne caru Aleksandru lansko obiskovanje v Berolinu; potem ima se podati tudi na Dunaj k razstavi.

Italijansko. Sv. Oče so skoraj popolnoma ozdraveli; te dni so sprejeli portug. poslanstvo.

Kralj Viktor Emanuel se je 22. t. m. v Rimu pri-kazal, — dolgo tam ne ostane, ker v Rimu ga ne trpi, kakor da bi imel žerjavico pod nogami.

Švicarsko. Kakor pred škofa Mermillod-a iz Geneve, je vlada Solothurnska škofa *Lachat-a* pregnala iz njegovega stanovanja in iz domačega okraja. Takih surovosti, kakor so jih vladni izvrševalni možje počenjali z Lachat-om ško-fom, in jih še počenjajo s katoličani, je le brezverski libera-lizem zmožen. — Prepovedala je vlada tudi vsem fajmoštrom in dušnim pastirjem, zvestim svojemu škofu in kat. načel-lom, maševati, ss. sakramente deliti in je povrh tega še cerkve jim zaprla. Verno ljudstvo pa roma v bližnje fran-coske duhovnije, več ur in dni hoda, da le pride k službi božji in si tužno srce v kat. cerkvi ohladi in okrepča. — Taka je svoboda, kakor jo razumejo današnje liberalne vlade!

Domača novica.

(Volitvi za mestno starešinstvo) II. in III. volilne skup-ščine ste bili 18. in 19. t. m. Zmagala je sopet konserva-tivna stranka in sicer sijajno. V drugi volilni skupščini so bili voljeni: žl. Karl Catinelli s 185, dr. Friderik Della Bona s 177, žl. J. Bosizio s 162 glasovi izmed 193 vo-lilcev; v tretji skupščini pa: bar. Hektor Ritter s 109, dr. Herman Perco s 105, Alojzij Marizza s 104 glasovi izmed 121 volilcev. Tako imajo zdaj možje zmerne, konservativne stranke večino v mestnem starašinstvu; kar jih še sedi v njem liberalne stranke, bo se jim pri prihodnjih novih vo-volitvah ravno taka zgodila. — Stranki laška-liberalna in vladna-nemška-liberalna ste bili prisiljeni, bojišče popustiti ali pa se udati kons. stranki. Nar zanimivše je to, da bar. H. Ritter, zaštitnik nemške-protestantske stranke, sedi v starešinstvu le po — milosti konservativcev ali (kakor drugi hočejo) klerikalcev.

Razne vesti.

— V *Grahovem na Tominskem* se je 16. aprila odprla poštna postaja; v zvezi je s tominsko pošto.

— *Gospod Valentin Leban*, c. kr. učitelj tukajšne vadni-ce v pokoju, nekdanj izgledni učitelj v Kanalu, je dobil *zlat križec* za zasluge.

— † *Slavni kemikar Liebig* (tudi po Sloveniji znan) je umrl 19/4 v Monakovem na Bavarskem.

— *Predlog železnic od Divače do Pulja*, in od Knina (na meji vojaške granice) do Špita v Dalmaciji je sprejela tudi go-sposka zbornica. Za glasovanje neposrednih volitev so udobili Istrijani in Dalmatinci železnici. — Bomo vidili, kaj pride še za tun!

— *Nedeljskih šol* po novi šolski postavi ni več. Da pa ni vse prav, kar je novo, sprevideli so že v nekaterih krajih, zato pa sopet vpeljujejo nedeljske šole. Tako n. p. bodo od-prli na Dunaji s 1. majem 15 pripravnih šol za male o-brtnike, t. j. za učence rokodelcev, v katerih se bo učil ma-terin jezik, računstvo in risanje o nedeljah od 9—12, in o ponedeljkih in sobotah od 6 do 8 zvečer. *Korminci* imajo vže tako šole; poslušalcev je neki vse polno. *Kamenski poduč.* g. S. podučuje polno sobo odrasčene mladine. — Tako je prav! Gg. učitelji! kaj ni vse polno uka potrebne in želje mladine!?

— Na *Ogerskem* je veliko pomanjkanje ljudskih šol (8018 ljudsk. učiteljev jim manjka). Da temu v okom pridejo, so začeli na vse kripnje delati. Samo mesto Buda-Pešt je potrosilo lan-sko leto za ljudske šole 1,155.542 gold.

— V Lokvi na Krasu se bo odprla nova pošta. V zvezi bo s pošto v Divači in v Bazovici. Služba poštnega uradnika za to mesto je razpisana.

— Dežman, ljubljanski župan, je tudi med onimi srečnimi, ki so za ustavaške zasluge redove dobili; dobil je red železne krone in postane vsled tega šlahtni. — Ko bi bil mož nar. stranke se držal, gotovo bi ne bil dosegel te časti.

— Kako razume gosiško glavarstvo § 19.? — Županstvo v Solkanu dobi od gor. glavarstva neke odloke v nemškem jeziku, koje nemudoma glavarstvu vrne, rekoč, da naj mu v slov. jeziku piše, ker nemškega ne razume. Glavarstvo pokliče župana 24. t. m. pred se in mu grozi, da mora sprejeti nemške odloke, — ker glavarstvo si ne bo iskalo posebnega moža za to, da bo slov. županstvu slovenski dopisovalo Na to župan: Še manj si bo iskalo županstvo posebnega moža, da bo glavarstvu nemški dopisoval. In ko glavarstvo le trdi, da bo sopet nemške odloke pošiljalo, župan zagotovi, da bodo taki odloki ravno tako sopet romali v Gorico, kolikorkratov pridejo, in — odide. — Tako je treba postopati.

— V Desklah so farmani 23. t. m. praznovali god sv. Jurja patrona z vso slovestnostjo, kakor nar. večje praznike v letu. V veliko spodbujo je bilo, gledati občinske starašine, ki so z gorečimi bakljami šli se sv. R. T. v procesiji. — Tako je treba, da vse občine pokažejo, da spoštujejo patrona domače cerkve.

— V torek, 22. t. m. so našli pri mostu v Melcih mrtvo ženo; ranjeno truplo kaže, da je nenaravno smrt storila. Umora sumljivega človeka, ki je bil neki prejšni dan z njo skupaj do noči, so že zaprli. — Imela je neki 100 gld. pri sebi, kateri se niso več našli pri njej.

— Glede prih. šmarnic živo priporočamo vsej čast. duhovščini to, kar piše o njih „Zg. Dan.“ v zadnji 16. številki.

— Kmetijsko podučevanje g. prof. Povše-ta 20. t. m. v Komnu so od vseh krajev čez in čez obilno zbrani Kraševci navdušeno sprejeli. Popis in vtis v vsakem oziru izvrstnega poduka prinesemo prihodnjič.

Naročnike našega lista,

ki se nam sopet kupoma pritožujejo, da „Glas“-a ne dobivajo razun ene ali druge številke, sploh pa nobene, sopet uljudno prosimo, da skrbno vsakikrat na pošti poprašajo in nam koj naznanijo, ako ga ne dobijo. — Reč se nam že nekako čudna dozdeva. Ur.

Listek.

Nekaj o pričetku Slovanov.

(Konec.)

7. Kterega rodu so bili pač Skitje? V novejših časih so je nekteri učenjaki ¹⁾ Mongolom prištevali. Po tem takem ne bi se mogli Jafetovim potomcem prištevati. Hipokratovi in pa Galenovi spisi res govorijo o Skitih kakor o Mongolih, ter pričajo, da so rumenkaste polti ²⁾. Toda mogoče je, da so se posamezni mongolski rodovi med Skiti pomešani nahajali, kar je tema slovečima zdraviteljema povod dalo, da sta vse Skite Mongolom prištevala. Sploh so bila po severnih stranéh bivajoča ljudstva, kakor piše Aristotelj ³⁾ pa tudi Plinij in Vitruvij, tedaj tudi Skitje in Traki, bele polti, modrih oči in rusih las in Galen ⁴⁾ daje Germanom, Skitom in Trakom *δέqua λεονόη* j. belo kožo. Herodot ne opomni na Skitih ničesa, kar bi pričalo, da so Mongoli, ki pa vendar pri Argipejcih tega nikakor ne zamolči. Stari pisatelji sploh ne govorijo nikoli, da bi bili Skitje popačenega obraza, pač pa od Hunov pravijo, kako so obraz strašno pačili, da so se jih sovražniki v bojih tim bolj bali. Tudi v podobščinah, v kterih so tudi Skitje vpodobljeni, se nič ne nahaja, kar bi Skite Mongolom podobne delalo. Tedaj moramo verjeti, da so bili Skitje, kar zadeva telesne lastnosti, Keltom in Germanom

podobni. Po Justinu in Amijanu Marcelinu so bili Baktrijani in Perzijani po rodu Skitje, in po Herodotu so bili trakijski Agatirsi Skitom bratovsk narod. Ali bi bilo to mogoče, ako so bili Skitje odurni Mongoli? Kar se je sicer mongolskega na Skitih opazilo, to ali ni res mongolsko, ali pa se nahaja tudi pri ljudstvih, ⁵⁾ ki niso mongolskega rodu. Kar se je skitijskih besed do naše dobe ohranilo, da se skoro vse iz indo-evropejskih jezikov ⁶⁾ razložiti. Ali prištevamo tedaj Skite Indo-Evropejcem.

8. Na mesto starih Skitov stopijo pozneje *Savromati* ali *Sarmati*. Pervi je omenja Herodot. Po rodu so bili Medi, ktere so Skitje v prestarjih časih na reko Tanais prenesli, zato jim Plinij *Medorum soboles* ⁷⁾ pravi. Ali ne vidimo, zakaj ne bi imeli vere dati temu staremu sporočilu, tudi ako bi se dokazati moglo, da so Medi na kak drug način do reke Tanais dospeli; to pa treba uže sprejeti, da so se ti Medi s Skijiondi pomešali, tako da so bili Sarmati nekaj Skitovskega neka Medovskega rodu. Ako Herodot piše, da so Savromati imeli Skitovske mladenčce za očete, za matere pa Amazonke, zadeva to samo en del sarmatskega ljudstva, saj tako je ločijo drugi pisatelji od ostalih Sarmatov, da jim dajejo ime *Sarmatae gynaeocratumeni* ⁸⁾. Omenjenja vredno je to, kar pravi, da so Sarmatje skitovski jezik govorili, dasiravno ne popolnoma čistega. Gotovo so bili tedaj Skitom v rodu. Od tod pride, da je nekdanji pisatelji zdaj Skite imenujejo in Skitom prištevajo, zdaj pravijo, da so Sarmati en del ali rod Skitov, zdaj pa Sarmate in Skite kot dva različna rodova imajo; pa tudi nasprotno mnenje se nahaja n. pr. pri Kurtiji ⁹⁾, da so Skitje le del Sarmatovskega ljudstva. Ne da se tedaj tajiti, da so si bili Skitje in Sarmati po rodu ozko sklenjeni. Strabon govori tudi v resnici od enega celega skitovskega in sarmatovskega ljudstva in njegovih navad kakor *enega* samega ljudstva, Pervotni sedež tega ljudstva je bil na vzhodni strani reke Tanais, kjer je pozna Herodot; pa uže Skilaks ¹⁰⁾ imenuje *Sirmate* na zahodni, in *Savromate* na vzhodni strani reke Tanais, in obedve ljudstvi niste bili prav za prav gotovo kakor eno samo ljudstvo. Od ondod se je ljudstvo v bližnjih stoletjih pred Kristusom in po Kristusu proti zapadu širilo, in mejilo z Germani; njegovo ime je ime Skitov spodrinilo, in poprejšnja Skitija imenovala se je zdaj Sarmatija. Mela ¹¹⁾ piše, da Sarmatje stanujejo od Germanov noter do Azije, in pa Ptolemejevih ¹²⁾ besedah se je stegala evropejska Sarmatije od Dona do baltiskega morja in do Visle. St. K.

1) Niebuhr, Böckh. B. Hansen, v. Hammer, itd.

2) Hippocr. de aëre, locis et aquis. Galen. de sanit. tuenda.

3) Arist. de gen. anim. Plin. hist. nat. 2. 80. Vitruv. archit. 6. 2.

4) Galenus de temp.

5) Ukert Geogr. d. Gr. u. R. III, 2.

6) Šafarik slov. staroz. I. Grimm. Gesch. d. deustch. Spr.

7) Hist. nat. VI. 7.

8) Herod. 4.

9) Curt. Alex. 7. 7.

10) Scylax. Peripl. 69.

11) Pompon. Mela. 5. 3.

12) Ptol. 3. 5.

Od velečastite osebe je došlo uredništvu sledeče:

G. urednik! Blagovolite priloženo pismice v „Glasu“ priobčiti mojemu brezimnemu dopisniku. Morda bom s časom zanj zvedel.

R. D. Anonymo Goritiensi. Grato animo acceptis Tuis literis dd. 18. h. m., rogo Te omni cum reverentia, ut digneris etiam posthac recta veraque hac in re diligenter inquirere opportunoque tempore mihi notitiam rei et nominis Tui patefacere. „Qui facit veritatem, venit ad lucem.“

Die 21. Apr. 1875.

Parochus slov. B. *)

*) Neka oseba v Gorici že dalj časa v primanjkanji drugega dela si čas krati s tim, da zdaj tej zdaj drugi osebi kara oča in svarilna brezimna pisma spisuje in s tim gospode vznemirja in žali. Treba bi bilo tudi temu zajcu lož stakniti, in menimo, da po nekkih sporočilih bi to ne bilo ravno težko. Ur.